

כבוד הזולת, בעיקר בנינוני כבוד חיצוניים. אך עיקר דאגתם היתה להולכים
אתם בדרך המוסר כראוי באמת.

ועבור בן הקימו 'בתי - מוסר' להתבודד שם בכבוד ראש, לחזור ולשנן בקול
ובהתפעלות פסוקים ומאמרים, המעוררים לראת שמים ולתיקון
המידות, ולחשב שבר עבירה כנגד הפסידה וכו'.

ולפעמים היו מספרים על גדולי ישראל שהתאמצו להתגבר על רצונם ותאותם
כדי לא לעבור על מצוות ה', או כדי להתחשב ברגשות אחרים [גם
של בני ביתם, ואף של בעלי חיים], ונוהרו שלא לפגוע באחרים אפילו בעקיפין,
ואפילו בדברים שאינם חייבים להזהר מצד הדין (ועי' בכל זה בספר תנועת המוסר להרצ 37
כ"ז. וע"ע מכתב מאלהו ח"ד ע' 277, וח"ה ע' 37). [יד]

1234567

1234567

פרק ז
דברי 'קבלה'
שבספרי החסידות

רבנו הבעל שם טוב ותלמידיו הקדושים לימדונו שבכל חלקי התורה שניתנה לנו
מסיני - אפילו מה שנראה שלא שייך לנו למעשה - טמון בזה רמזים לעבורת ה',
ובפרט בחלק הנסתר שבתורה. והם ז"ל עסקו גם בסודות התורה (עי' לעיל פ"ה אות
יב), ועל בן פרשו לנו את הרמזים שיש בהם לעבורת ה'. וכדי להבין דבריהם צריכים
אנו לדעת לכל הפחות קצת יסודות מסודות התורה, שממנו ניקח לעבור את ה'.
וידועים דברי הרעיא מהימנא (צוהר הק' ח"ג קכד:) בגין דעתידין ישראל 'למטעם'
מאילנא רחיי סודות התורה יפקון ביה מן גלותא ברחמי. אבי"ר.

כללים

בתחילה היה הכל רק 'אור אין סוף' של ה' יתברך. וכיון שרצה ה' יתברך לברוא נבראים ולהיטיב עמם, צמצם והסתיר אורו בביכול, וחזר והאיר בגילוי אור דק, ומהאור הזה ברא ה' יתברך את הכל, 'כתר עליון' הנקרא גם 'אין העליון', וממנו שאר הנבראים הנכללים בארבע עולמות אבי"ע [אצילות - שכולן קודש, בריאה - שבו מתחיל אחיות הקליפות, יצירה - שאחיות הקליפות שוה לקדושה, ועשיה - שהקליפה מרובה מהקדושה, וממנו נשתלשל עולם הזה הגשמי]. וכל אחד מהם נרמז באופן אחר של שם הוי"ה, וזה סדרן, כתר עליון רמזו בהוי"ה פשוט, ואחריו אבי"ע רמזוים בארבעה מילויי הוי"ה, אצילות בשם ע"ב (וי"ד ה"י וי"ו ה"י), בריאה בשם ס"ג (וי"ד ה"י וי"ו ה"י), יצירה בשם מ"ה (וי"ד ה"א וי"ו ה"א), עשיה בשם ב"ן (וי"ד ה"ה וי"ו ה"ה). ד' עולמות אבי"ע נקראים גם מנת"א, שהם מעמים, נקודות, תנין, אותיות.

עולם האצילות היה בתחילתו עולם 'התוהו' [הנקרא עולם ה'נקודים'], שבו היה 'שכירת הכלים' [של ו' ספירות תחתונות שלו] שאז עלו האורות למקורן, ונפלו רפ"ח ניצוצין מהאורות עם שברי הכלים למקום עולמות בי"ע, ושם נתערב טוב ברע - ותפקיד כל האדם לבררם ולהעלותם לקדושה על ידי מעשיו הטובים - ואח"כ נהיה שם עולם ה'תיקון' [הנקרא עולם ה'ברודים'].

כל אחד מהג"ל נברא בעשר ספירות, שהם: כתר מלמעלה, ואח"כ חכמה, בינה, דעת [הנקראים 'מוחין' ג' ראשונות], ואחריהם חסד, גבורה, תפארת, נצח, חוד, יסוד [הנקראים 'מידות', ונקראים בכללות 'תפארת'], ובסופם מלכות, שביחד עם הו' קצוות [שהם חג"ת נהי"ם] נקראים ו' ימי הבנין. וכנגדם השבעה רועים, אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף, ודוד המלך.

היו שפרשו הדברים כפשוטם על עצמותו יתברך, שהשי"ת צמצם את עצמו. אמנם כבר האריכו בספרי רבותינו הקדושים שאי אפשר לומר כן, שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (ירמיהו כג, כד) הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאום ה'. אלא הצמצום הוא רק באור שהאציל ה' יתברך לנבראים, וגם זה אינו כפשוטו, אלא הכל על דרך משל, כי ה' יתברך עשה שהנבראים שברא לא ירגישו את אורו יתברך, עד שייראה להם כאילו הוא יתברך צמצם את אורו. וכל זה הוא כדי שיוכלו הנבראים להתקיים, ולא יתבטלו במוציאות. (עי' תניא פכ"א ופמ"ה, ושער היתיה"א פ"א ופ"ז. לקיטו תורה להרב בהוספות שבסוף ויקרא. דרך מצוותיך נה' וע"ע לעיל פ"ה אות ב. ולסמו ביאורים אות א) ואכמ"ל.

בתחילה האציל ה' יתברך את הספירות בקו אחד, זה תחת זה. ומעולם התיקון הוסדר סדרן של הספירות דיושר בשלשה קווין בזה הסדר:

קו החסד	קו הרחמים	קו הדין
חכמה	כתר	בינה
חסד	[דעת]	גבורה
נצח	תפארת	הוד
	יסוד	
	מלכות	

ובהם מנהיג ה' יתברך את עולמו כרצונו: דהיינו, בבחינת 'כתר' הוא חסדים גמורים. בבחינת 'חכמה' - חסדים גדולים. 'בינה' - כנ"ל, אבל דינים מתעוררים ממנה. [דעת] - ממוצע בין חכמה לבינה. 'חסד' - חסד גמור לראויים. 'גבורה' - דין גמור לראויים. 'תפארת' - רחמים, ממוצע בין חסד לגבורה, ונוטה יותר לחסד. 'נצח' חסד ממוזג. 'הוד' דין ממוזג. 'יסוד' - ממוצע בין נצח להוד, ונוטה יותר לגבורה, והוא המקשר בין כל הנ"ל למלכות. 'מלכות' - התגלות השגחתו - השראת השכינה, בדלקמן.

כל אחת מהספירות כלולה בפרטות מכל העשר, וכל אחת מפרטי העשר כלולה מעוד עשר פרטי פרטים וכן הלאה. לכל ספירה יש בחינת 'כלי' ובחינת 'אור'. בתוך הכלי מאיר 'אור פנימי' מצומצם, וסביב לכלי 'אור מקיף' שאינו מצומצם.

כל ספירה מעשר ספירות מרומות באחד משמות הקודש, בזה הסדר: אהי"ה, י"ה, הוי"ה בניקוד אלקים, [אהו"ה - שם הדעת], א"ל, אלקים, הוי"ה, הוי"ה צבאות, אלקים צבאות, שד"י א"ל חי, אדנ"י. כמו כן כל ספירה [מלבד 'דעת'] מרומות באחד מהנקודות בזה הסדר: קמץ, פתח, צירי, סגול, שוא, חולם, חיריק, שורוק, מלאפום, ו'מלכות' בלא ניקוד. הספירות גם מרומות בגוף האדם הגשמי כראיתא במאמר פתח אליהו (סצמקוני ז"ל) עי"ש.

העשר ספירות מתחלקים לחמשה פרצופים, שהם בבחינת נפש רוח נשמה היה ויחידה, וזה סדרן: 'כתר' לבדו [הנרמו בקוצו של יו"ד של שם הוי"ה], חכמה הנקרא 'אבא' [הנרמו ביו"ד], בינה הנקראת 'אמא' [הנרמות בה"ה ראשונה], הג"ת נה"י שהוא זעיר אנפין הנקרא 'בן' [הנרמו בו"ו], מלכות הנקראת

דרך פרק ז החסידות קנא

'בת' [הנרמות בה"ה אחרונה]. וכן נרמזים חמישה פרצופים אלו במלויי שמות הוי"ה כנ"ל: 'כתר' - הוי"ה פשוט, 'אבא' - שם ע"ב, 'אמא' - שם ס"ג, 'זעיר אנפין' - שם מ"ה, 'מלכות' - שם ב"ן.

1234567

כל אחד מחמישה פרצופים הנ"ל מתחלק לשנים: 'כתר' - עתיק יומין, ואריך אנפין. 'אבא' - חכמה, ישראל סבא. 'אמא' - בינה, תבונה. 'זעיר אנפין' - ישראל, יעקב. 'בת' [נוקבא] - רחל, לאה. וכל אחד מחלקים אלו מתחלק עוד בפרטיות לעשר ספירות, וכן הלאה, וכל זה בפרטיות. וכמו כן באופן כללי כל העולמות כתר עליון ואבי"ע דלעיל מתחלקים גם כן בשמות הנ"ל.

אוצר החכמה

ביאורים

הפשט שבסוד

אוצר החכמה

20067007

א] אמנם נתנה התורה רשות לגלות סתריה בשפה ברורה בלשון בני אדם, בכינויים והגדרות גשמיים של אברי האדם ופעולותיו וכדו', אך צריך כל מעיין בדברים האלה להזהר שלא לחשוב שבעולמות העליונים יש דברים גשמיים ח"ו [וכל שכן לגבי ה' יתברך עצמו, שכל שמותיו וכינוייו (מידותיו, רחום חנון וכדו'. אופעולותיו, ראייה שמיעה וכדו')] אינם כינוי לעצמותו יתברך, כי אינו מוגבל וממילא אינו מוגדר בשום שם וכינוי, וכדכתיב (ישעיה מ, כה) ואל מי תדמוני ואשנה (עי' רמז"ס פ"א מ"סו"ט ה"ט). אלא הם רק כינוי בדרך משל לאורו המתפשט להשפיע לבריותיו] (עי' פרדס רימונים שער ד. וע"ע ליקוטי תורה להרצ צע"ס, צהר ד"ה צילור הדברים, צ"ס הצע"ס ט).

ולכן פתח רשב"י את דרושי האידרא רבא (זוהר סק' ס"ג קמ:) בפסוק ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה וגו'. וכבר האריכו כל המקובלים להזהיר שלא יגשמו את הדברים, ורבה"ק הבעל שם טוב אסר ללמוד סתרי תורה למי שלא מבין להפשיט הדברים ממשמעותן הגשמית (דרך מנחת, שו"ת מנחת סוף פ"ג).

וביאור הדברים, כי כל הכינויים הגשמיים על הנבראים הרוחניים נאמרו לנו בדרך 'משל', כדי לתאר בהם את ה'נמשל' דהיינו הרוחניים [שהם השורש לגשמיים]. ודברה תורה כלשון בני אדם שאינם מכירים אלא את מקרי

הגוף. אבל לא נוכל לדעת ולהבין את ה'נמשל' לאמיתו (עי' רמז"ס פ"ג מיקו"ס ה"ד. רמז"ן ריש בראשית. ריש שער הסקדמות). ורק לעתיד לבוא יוכלו [הראויים לכך] להבין את הדברים לאמיתן, כמשל הנודע ביהודה (בהקדמת ספרו זל"ס) על תינוק המתלמד לדעת את האותיות א"ב, כדי שיידע אח"כ לקרוא ולהבין בספרים, ע"ש.

ויש שביארו להיפך, שכל הכינויים שנאמרו לנו הם באמת על הנבראים הרוחניים [שכמובן אין לנו השגה במהותם], אלא שהכינויים הושאלו לתאר בהם את הנבראים הגשמיים [שבה חיותם השתלשל מהם, ואם עוסק בגשמי ^{אוצר החכמה} לשם שמים נעשה כסא לשרשו הרוחני]. ומאחר שהורגלנו לקרוא כן לנבראים הגשמיים נדמה לנו שהכינויים הם על הגשמיים, אבל האמת הוא להיפך. וצריך להזהר שלא לחשוב על הרוחניים שהם דומים לגשמיים (ריש ספר שערי אורה. של"ה תולדות אדם סוף בית אחרון. וע"ע פלת הרימון לרמ"ע מפלנו, שער כג).

ויש שביארו שהכינויים שייכים קצת גם על הגשמיים כמו על הרוחניים, שכל הכינויים שאנחנו מכנים את הגשמיים הם רק על בח' ה' יתברך השופע בהם, שעי"ז העין הגשמי רואה והאוזן הגשמית שומעת וכו', וכן הוא אצל הנבראים הרוחניים, שכל הכינויים הם על אור ה' יתברך השופע בהם שעי"ז הם פועלים את פעולתם הרוחנית של ראייה שמיעה וכו' (עי' פרדס רימונים ריש שער כג. שומר אמונים ויכוח ראשון אות כה. דרך מלווין שורש מאוס הפסילה סופ"כ).

ויש שהעמיקו לבאר יותר, שכל הכינויים הם באמת גם על עצם הרוחניים וגם על עצם הגשמיים, שחרי לימדנו רבותינו הקדושים (עי' לעיל פ"ה אות ג) שגם הגשמיים הם חלק מאור ה' יתברך המתפשט בכל העולמות מראש עד סוף כל דרגין, אלא שאור ה' נסתר בהם כל כך עד שאצל בני אדם המגושמים נראה כאילו הם רק גשם נפרד, וצריך לדעת ולזכור שבאמת אינו כן, כי מלא כל הארץ כבודו ממש. וא"כ כל הכינויים הם אמיתיים לכל הנבראים כולם המשתלשלים זה מזה (עי' מנזח השערים להרה"ק ר"ק מפאסענא פ"ד).

השראת השכינה,

ויחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי מעשינו

ב [ה'שכינה' שהיא אורו יתברך המאיר בספירת מלכות] היא אור ה' השופע לנבראים (עי' סנהדרין לט.). ו'השראת השכינה' בראוי, פירוש,

שהשפעת ה' יתברך יורדת ושוכנת בתוך הנבראים מצד הקדושה בסדר הראוי, שבתחילה נשפע לצדיקים ולכלל ישראל, ומהשיריים ניזונים שאר גויי הארצות. והוא על ידי יחוד השלם של ז' ימי הבנין שהם הספירות חג"ת נהי"ם [וזה נקרא יחוד הוי"ה ואדנ"י, שהוא יחוד 'תפארת' - הכולל ו' קצוות, שהוא 'זעיר אנפין' - עם 'מלכות', וכנ"ל], הנעשה על ידי מידת 'יסוד' המקשר ומעביר את כל שפע חג"ת נ"ה ל'מלכות' כנ"ל. ורצון ה' יתברך שזה יהיה על ידי מצוות ומעשים טובים של בני ישראל בקדושה וטהרה לשם שמים. וכל אחד, כפי שמרבה בתורה ועבודת ה' בראוי כך שורה יותר אור השכינה עליו [ועל ידו שורה גם על כל העולם] בסדר הראוי.

'גלות השכינה' פירושו שהשפעת אור ה' יתברך לנבראים אינה בסדר הראוי מצד הקדושה, שאין היחוד הנ"ל בשלמות, והשפעת שכינתו יתברך הולכת לסטרא אחרא ח"ו יותר מכפי המוכרח לקיומה, ובוה נגרם צער גדול לה' יתברך כביכול שאינו יכול להשפיע לבניו כרצונו, והשפע מגיע בתחילה לכל גויי הארצות, ומשיריהם ניזונים כלל ישראל (זוהר הק' ס"ג קנב: וע"ע נצ"י תנינא לו"ס קז).

וכל זה הוא על ידי חטאים ועוונות ופשעים של בני האדם, שאז האדם ממשיך את מקור חיותו שהוא השראת השכינה, לתוך הקליפות ח"ו, שהרי הוא משתמש בחלק אלוך ממעל שבו לעשות עבירות, נמצא שבגלל מעשיו צריך אור ה' יתברך כביכול לשכון עמו בתוך הטומאה, כמאח"כ (ישעיה נ, ה) ובפשעיהם שולחה אמכם (זוהר הק' קפט. רעז: תקוני זוהר מ' סד).

וכשהאדם עושה תשובה שלמה מתקן את הפגם, וחוזרת השראת השכינה להיות בסדר הראוי, להחיות כל הנבראים מצד הקדושה, ונעשה שוב היחוד השלם, שהוא חזרת בחינת 'מלכות' למקומה. ולכן נקראת 'תשובה' שהיא תשוב ה', דהיינו, בחינת מלכות שהיא כנגד אות ה' אחרונה של שם הוי"ה, שבה למקומה (עי' זוהר הק' דרע"מ ס"ג קנב. וע"ע תניא סופכ"ד, פמ"ה. ושם אגה"ס פרקים ו, ז. נועם אלימלך ויחי ד"ה א"י אלס עד).

ובזה מבואר מה שאנו אומרים קודם כל מצוה ומעשה טוב 'לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה' (ריש שער רוח הקודש. ראשית חכמה שער האהבה פ"ט. של"ה זכמה מקומות. וכן הזהירו צהנגותיהם רביה"ק ר"א הגדול, הרר"א מלח'ענסק, רמ"מ מויטעפסק, ועוד. וע"ע שו"ת בענין זה מצעמח"ס סדורו של שנת), דהנה 'קודשא בריך הוא' רומז ל'זעיר אנפין' שהוא

אור ה' המאיר בשש ספירות חג"ת נה"י, ו'שכינה' הוא ספירת המלכות, שהוא אור ה' השוכן בנבראים ומחיה אותם, כנ"ל. וכל זמן שהספירות מתייחדים זה בזה בשלמות או שורה השכינה בצד הקדושה, וכל העולמות מקבלים חיותם בסדר הראוי. ורצונו יתברך הוא שנהיה שותפים עמו במעשה בראשית, שקיום העולמות יהיה תלוי במעשינו, ועל כן כל אחד כפי שמרבה לעסוק בתורה ומצוות לשם שמים כראוי כך מיחד ומקשר יותר את אור השכינה שבקרבו ובכל הנבראים למקורם אל הקדוש ברוך הוא, ועל ידי זה מתייחדים כל הספירות בראוי [וזה שמוסיפים לומר 'ליחד שם י-ה בו-ה', דהיינו יחוד חכמה וכינה בועיר ונוקבא כנ"ל, כלומר שעל ידי מעשינו הטובים יושפע אור ה' המאיר בחו"ב לתוך זו"ן, שעל ידי זה יכולים זו"ן להתיחד בראוי. וממשיכים לומר 'על ידי ההוא ממיר ונעלם', דהיינו אריך אנפין, כלומר שזה מתחיל על ידי אור ה' המושפע מלעילא מאריך אנפין].

בזה שאין כן להיפך ח"ו שאז מפריד מנתק ומסלק כביכול את אור השכינה שבקרבו ובכל הנבראים ממקורה, ועל ידי זה אין הספירות מתייחדים בראוי, ואז השפעת שכינתו יתברך הולכת לסטרא אחרא ח"ו כנ"ל. ולכן אנו מודיעים קודם כל מצוה ומעשה טוב שכונתנו בזה רק לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו, לעשות רצונו לדבקה בו, ועל ידי זה להעלות הכל לשורשו, שיתיחדו כל הספירות זה בזה ותתאחד השכינה עם מקורה בראוי לה, להרבות שפע קודש בכל העולמות ברצון ה' יתברך (עי' פרי הארץ לשנת חסמ"פ. מאור עינים עמ"ס ברכות וסגת. וע"ע יוסף דברי אמת מז. ר"ס דובר דק לר"ס מלוצלין).

בירור והעלאת הניצוצות לקדושה על ידי בחירתנו בטוב

ג] לפי שרצה ה' יתברך לברוא האדם שיהיה בעל בחירה אם לבחור בטוב או ברע, כדי ליתן שכר טוב למתגברים ובוחרים בטוב, על כן בנה עולמות והחריבן 'ונשברו הכלים' ב'עולם התוהו', ונסתלקו האורות למקורן, ונפלו שברי הכלים, ועמם רפ"ח ניצוצין של האורות, ונתערב טוב ברע, ושם נתגלו הקליפות שהם שורש הרע, ומהם נמשך היצר הרע המסית את האדם לעבור על רצון ה' יתברך. ובעולם התיקון נתקנו קצתם, ומהם נעשו י' ספירות דאצילות, ומהפחות מבוררים נעשו י' ספירות דבריאה, ומהפחות נעשו י' ספירות דיצירה,

דרך פרק ז החסידות קנה

ומהמעורבים ביותר נעשו י' ספירות דעשיה. ומאלו שנתקנו נפרד ונשאר רע גמור שממנו נעשו ג' קליפות טמאות, רוח, ענן, אש. ומהשאר שנשארו מעורב טוב ורע נעשה קליפת 'נוגה' (עי' יסוקאל א, ד), שהם המחיים את כל הנבראים הגשמיים, דומם צומח חי ומדבר.

אחר שנברא העולם והטא אדם הראשון, שבו היו כלולים כל הנשמות, חזרו ונפלו עוד ניצוצות קדושים ונתערבבו ברע, וכן אח"כ כשכני אדם הוטאים גורמים להפיל עוד ניצוצות קדושים ומוסיפים לערבב טוב ברע. ותפקיד כל אדם בעולם הזה לברר ולהעלות לקדושה את כל הניצוצות הקדושים השייכים לשורש נשמתו, ובפרט אלה שנפלו ע"י חטאיו הפרטיים בגלגול זה או בגלגולים קודמים.

וכיון שרצון ה' יתברך לבלתי ידח ממנו נידח מסבב בהשגחה פרטית שכל הניצוצות השייכים לשורש נשמת האדם יודמנו לו במאכליו בלבושיו בחפציו ובממונו, כדי שע"י השתמשותו בהם לשם שמים בראוי, ובפרט כשבכוהם עוסק בתורה ומצוות ומעשים טובים, יתבררו ויתוקנו כל הניצוצות שבהם ויעלו למעלה לקדושה העליונה.

רמזים למעשה בעבודה"ש

הספירות ותיקונם

ד] ידועים דברי חז"ל (שבת קלג: ספרי, הוצא ברש"י דברים יא, כג) ללכת בכל דרכיו, מה הוא חנון ורחום אף אתה וכו', ובונתם הוא לדרכי ה' יתברך שמנהיג את עולמו דרך הספירות העליונות שבא. ונתבאר בספרים הקדושים שרצון ה' יתברך שהאדם - הנקרא עולם קטן - ישתדל להדבק במידות קדושות אלו, על ידי כפיית יצרו לעשות מעשים טובים הדומים להנהגת הספירות, שעל ידי זה יתוקנו ויטיהרו כאחד כל הספירות, ואז יהיה נשפע שפע רב בכל העולמות.

ועל כן צריך לפרט ולבאר מה המעשה אשר יעשה האדם להדמות ולהדבק במידותיו של הקדוש ברוך הוא, לפי סדר הספירות (כדליתא בספס"ק סומר דגורה, נוואת הריב"ש, תניא, באר מים חיים, ועוד).

1234567

בתר, להשפיל את עצמו, כדי להשפיע לקמנים ממנו.

חכמה, להשפיע מחכמתו לאחרים.

בינה, להתבונן במעשיו, ולשוב בתשובה שלמה.

דעת, לקשר לבו למוחו, לעבוד את ה' בפועל כפי שיודע במוחו מהו חובתו בעולם.

1234567

וועתה נבאר בפרטות לגבי שבע מידות התחתונות הקשורים יותר למעשיו, הן בעשה טוב והן בסור מרע]

חסד

לא לאהוב ולא להמשך אחר תאוות רעות ואיסורים.
לא לאהוב שונאי ה' ושונאי ישראל, ולא לגמול עמם חסד.

1234567

לאהוב את ה' יתברך, תורתו ומצוותיו. לאהוב את כלל ישראל, ובפרט עובדי ה', ולגמול עמם חסד.

גבורה

לא לירא ולא לפחד משום דבר. להזהר מכעס. לא לשנוא את התורה ומצוותיה. לא לשנוא את כלל ישראל, ובפרט עובדי ה'.

לירא ולפחד מה' יתברך, ומהצדיקים עושי רצונו. להתגבר על יצרו הרע. לשנוא תאוות רעות ואיסורים. לשנוא את שונאי ה', ושונאי ישראל.

תפארת

לא לשבח ולפאר את עצמו, ולא את הרשעים. לא להתפאר במלבושי כבוד כדי להתנאות. להתרחק משקר וגאות.

1234567

לפאר ולשבח את ה' יתברך. להתנאות לפניו במצוות. לעסוק בתורת אמת. להתנהג במידת אמת וענות. לדעת ולזכור שכל הדינים הם מחסד א-ל.

נצח

לא לעמוד על דבריו ולנצח בדבר שאינו לשם שמים. לא להיות תקיף בדברי הרשות. ולא לנקום.

לנצח את יצרו הרע, וכל המונע מעבודת ה'. להיות תקיף וחזק בעבודת ה'.

הוד

לא לכפור בטובת ה' יתברך. לא להיות כפוי מוכה למציביו. להתרחק מן השקר.

לדעת שהכל ממנו יתברך שמו, ולהודות לו על הכל. להכיר טובה למציביו. להתודות על חטאיו, ולהודות על האמת.

יסוד

לא להרהר ברע. לא להדבק בתענוגי עולם הזה. לא לעשות מעשיו להנאתו, או עם פניות. לא להשפיע טוב לשונאי ישראל ושונאי ה'. לא לחמוא בדיבור שבפה, שהוא ברית הלשון.

להיות דבוק וקשור לה' יתברך. לקדש את עצמו לעשות הכל לשם שמים. לגמול ולהשפיע טוב לכלל ישראל בגשמויות וברוחניות, ובפרט על ידי דיבור שבפה, שהוא ברית הלשון.

מלכות

לא לשעבד עצמו ליצר הרע, ולשאר דברים גשמיים. לא להתנאות.

לקבל עול מלכותו, כעבד נאמן. לזכור ולדעת שאין לו כלום מעצמו. להשתלם במידות טובות.

והנה ידוע שכל ספירה כלולה מכל הספירות. ונבאר בקיצור את הנרמז בזה למעשה [בו' מידות התחתונות], שיאהב לעבוד בכל מידה מהנ"ל. ויתגבר על המפריעים ממנה. ויתפאר בה לה' יתברך. וינצח ויתאמץ להצליח בה. ויודה ויתודה על מה שפגם בה. וישפיע וילמד לאחרים מידה טובה זו. ויוציאנה בעצמו לפועל (עי' זכרון זאת פר' נהר).

עולם ה'תוהו' ו'התיקון'

ה' שבירת הכלים' בעולם התוהו [הנקודים] היה בגלל שהספירות היו נפרדים זה מזה, ולא היה ביניהם אחדות, וכל אחד רצה למלוך, והם 'ז' מלכין קדמאין דמיתו' שהם שורש הסטרא אחרא. ולעומתו ה'תיקון' בעולם הברודים נעשה על ידי שם מ"ה החדש, שהוא נקרא 'מלך השמיני' מלך 'הדר'. ומרומז כל זה בתורה (נסיף פר' וישלם) במלכי אדום, שבשבעה הראשונים כתיב 'וימת וגו', ובמלך השמיני הנקרא 'הדר' לא כתיב בו 'וימת' (עין חיים ש"ס פ"ד ה). ומזה נלמד למעשה, שעל ידי גאווה, שכל אחד רוצה למלוך ולהפרד מחברו [כמו 'נקודות' שכל אחד הוא לחוד] נעשה בחינת מיתה וחורבן, והוא שורש הסטרא אחרא. אבל על ידי ענוה, שכל אחד אומר 'מה' אני, ומתחבר עם חברו [כמו 'ברודים' שהוא גוון אחד] נעשה התיקון הגמור, וזוכים לחיים נצחיים (עי' עבודת ישראל סו"פ וישלם. ישמח ישראל ל"ג צעמר ה, צסס רצה"ק הרצ"ו רד"צ מציאלא).

'מלכות' מתלבשת ב'כתר' הנקרא 'אין'

ו' כל העולמות קשורים זה בזה, כי החלק התחתון של ספירת המלכות של העולם העליון מתלבשת בראש העולם שלמטה ממנה, ולכן גם המלכות נקראת ראש, שהיא בסוד הכתר, בחינת נעוץ סופה בתחילתה, שהכתר והמלכות כלולים זה בזה. וזהו סוד הפסוק (ישעיה מד, ו) אני ראשון ואני אחרון, כי הכתר הוא ראשון והוא אחרון, והוא אין והוא אני, כי בבחינת מלכות של המאציל העליון אשר בו הוא אחרון, ונקרא 'אני' שהוא המלכות, ובבחינת שורש הנאצלים שמתחתיו אשר בו שהוא בבחינת כתר הוא הראשון, ונקרא 'אין' שהוא אותיות אני (עין חיים שמ"ב סוף פ"א).

ומזה נלמד למעשה, שמי שיודע שפלות עצמו, ושכל מה שיש לו הוא מה' יתברך, כספידת מלכות שנמשלה לסיחרא דלית לה מגרמא כלום [שהלבנה רק מקבלת מאור החמה, כידוע], איש כזה יכול לזכות לקבל את השפע מבחינת כתר, הנקרא גם 'אין' כנ"ל, ששם מקור הרחמים, ולא היה בו שבירת הכלים כנ"ל, ואז יכול להמתיק את כל הדינים בשורשם, שהכל יתהפך לטובה. והם דברי הר"ק ר"פ מקאריץ שכל עניו הוא בבחינת 'אין' ויכול לעורר מידת הכתר ששם מקור הרחמים, ואין דינים שורים בו כלל.

ענין נפילת אפים

ז] בתפילת שמונה עשרה אנו עומדים בעולם האצילות, ואח"כ אנו מפילים עצמנו משם עד למטה בסוף עולם העשיה כאדם המפיל עצמו מראש הגג למטה בקרקע, וזהו סוד נפילת אפים, שהאדם מפקיד נפשו באילנא דמותא, ויכוין להוריד נפשו עד מקום המיתה שהם הקליפות, ויכוין להוציא משם בכח זכות תפלתו אותם הבירורים אשר שם, ואז ירד שפע ואור גדול אל האדם, אמנם צריך שיכוין כונה גמורה בכל תפילת דוד אליך ה' נפשי אשא (סהלס כה) מתחילתה ועד סופה היטב מאוד, ואם לא כן הנה בעת שמוסר נפשו ומורידה אל הקליפות תשאר נפשו שם בתוך הקליפות [וכן היה אצל יוחנן כהן גדול ששימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי (צרכוס כט.)] (שעה"כ נפ"א דרוש ב. וע"ע זה"ק ס"ג קכ. ועי' מגן אברהם קלא סק"ה, שצגלל הסכנה ניהגים האשכנזים לומר מזמור אחר).

ומזה נלמד למעשה שצריך כל אדם לדעת שהוא בחינת עפר ואפר, ויחד עם זה לדעת שבשכילו נכרא העולם, ויעבוד את ה' בשמחה, כדברי רבה"ק הרבי ר' בונים מפשיסחא (הוצא לעיל פ"צ אות ו). ובשעת התפילה אנו מתבוננים בגדלות ה' יתברך, שהרי אנו עומדים ומשבחים ומפארים אותו בברכות השחר, בפסוקי דזמרה, בברכות קריאת שמע, ובפרט בתפילת העמידה [שהוא בבחינת עולם האצילות, שהוא מלשון אצל], ואנו מדברים עמו יתברך כביכול כדבר איש אל רעהו. ואחר כל זה אנו מתבוננים בשפלות עצמנו ואנו מודים בעוונותינו, ומתוודים ומתחרטים עליהם, ונופלים אפים בתחנונים שה' יתברך יכפר לנו ויושיענו. והנה אז כשאנו מתבוננים בשפלות עצמנו יש סכנה גדולה מאוד, שמא נכנס לעצבות שהיא מקום הקליפה, שהרי צד הקדושה עוז וחרוה במקומו (מגיל פל"א). לכן, בהתבוננו והתודו על עוונותיו שמוריד עצמו למקום המות שהוא

הקליפות, צריך להזהר שלא תשאר נפשו בתוך הקליפות, אלא יוציא משם אותם הבירורים, שיהיה רק בחינת כתית למאור ולא בחינת כתית למנחות כנ"ל (עי' מקורות אות ה).

וצריך לבקש רחמים על זה שלא יפול ממדירות על עוונותיו לעצבות ח"ו, אלא יקום ויעלה ויתחזק מכאן ואילך בעבודת ה' בשלמות. וז"ש שיכוין כונה גמורה בכל התפילה היא מתחילתה ועד סופה היטב מאוד, שתפילת דוד אליך ה' נפשי אשא וגו' עיקרה הודאה על עוונותיו, ובקשת מחילה עליהם, ובקשה על העתיד, שיאיר ה' עיניו ויזכהו לעבדו כראוי ובשמחה (עי' פרי הארץ פר' קורח).

[1234567]

[1234567]

[1234567]

[1234567]

תם ולא נשלם

דברי סיום בלשון הרמח"ל

בסוף ספס"ק מסילת ישרים

אתה קורא נעים, ידעתי שכמוני תדע, אשר לא כליתי בספרי זה את כל חוקי החסידות, ולא אמרתי כל מה שיש לומר בענין זה, כי אין לדבר סוף, ואין להתבונה תכלית. אבל אמרתי קצת מכל פרט וכו', והוא מה שיכול להיות התחלה וראשית להרחיב העיון בעניינים ההם, כיון שנגלה דרכם ונפתח אורחם לעינינו ללכת בם בדרך מישור. ועל כל כיוצא בזה נאמר (משלי 6, ה) ישמע חכם ויוסף לקח ונכון תחבולות יקנה, והבא לטהר מסייעים אותך, ככתוב (שם ג, ו) כי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה, להישר איש איש את דרכו לפני בוראו.

וזה פשוט, כי כל אדם לפי האומנות אשר בידו, והעסק אשר הוא עוסק, כך צריך לו הישרה והדרכה. כי דרך החסידות הראוי למי שתורתו אומנתו אינו דרך החסידות הראוי למי שצריך להשכיר עצמו למלאכת חברו, ולא זה וזה דרך החסידות הראוי למי שעוסק בסתירתו, וכן כל שאר הפרטים אשר בעסקי האדם בעולם, כל אחד ואחד לפי מה שהוא ראויים לו דרכי החסידות. לא לפי שהחסידות משתנה, כי הנה הוא שוה לכל נפש ודאי, הואיל ואיננו אלא לעשות מה שיש נחת רוח ליוצרו בו, אבל הואיל והנושאים משתנים אי אפשר שלא ישתנו האמצעים המגיעים אותם אל התכלית כל אחד לפי ענינו. וכבר יכול להיות חסיד גמור איש אשר לא יפסוק מפיו הלימוד כמו מי שמפני צרכו הוא בעל מלאכה פחותה, וכתוב (שם טז, ד) כל פעל ה' למענהו, ואומר (שם ג, ו) בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך.

הוא יתברך ברחמיו יפקח עינינו בתורתו, ויורנו דרכיו, ויוליכנו באורחותיו, ונוכח לתת כבוד לשמו, ולעשות נחת רוח לפניו.

